

Seat No.

M.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: March/April-2023
Sanskrit (Compulsory) Paper-XV
SANC35: Charavak & Bauddha Darshan

Day and Date: Saturday, 06/05/2023

Total Marks: 60

Time: 3.30 PM To 5.30 PM

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 माधवाचार्यांनी चार्वाकाला ----- मताचे अनुसरण करणारा असे म्हटले आहे.
अ) इंद्र ब) बृहस्पती क) ब्रह्मा ड) पंचशिख
- 2 अनुमान ----- प्रकारचे आहे.
अ) तीन ब) दोन क) चार ड) पाच
- 3 उत्पन्न झालेल्या गोष्टींचे ज्ञान करून देणे म्हणजे ----- होय.
अ) अविनाभव ब) प्रत्यक्षज्ञान क) अनुमान ड) हेतू
- 4 चार्वाकाचे गुरु ----- होते.
अ) बृहस्पती ब) ब्रह्मा क) इंद्र ड) शंकर
- 5 उपाधीचे प्रकार----- आहेत.
अ) चार ब) पाच क) दोन ड) तीन
- 6 ----- म्हणजे अर्थक्रियाकारित्व होय.
अ) मोक्ष ब) अविनाभव क) सत्ता ड) आत्मा
- 7 समुदाय म्हणजे ----- होय.
अ) दुःख निराकरण ब) दुःखाचे कारण क) दुःख ड) संवरण
- 8 समुदाय ----- प्रकारचे आहे.
अ) 2 ब) 4 क) 5 ड) 8
- 9 ----- स्थानांची पूजा करावी असे बौद्धसंप्रदायात म्हटले आहे.
अ) 12 ब) 8 क) 10 ड) 14
- 10 नागार्जुनचा शिष्य ----- आहे.
अ) सुदेव ब) आर्यदेव क) पंचशिख ड) चार्वाक
- 11 गौः इत्यादी संज्ञांनी उल्लिखित असलेल्या संवेदनांचा प्रवाह म्हणजे ----- होय.
अ) स्वसंवेदन ब) सामर्थ्यसाधकौ क) तावत्कार्यकरणम् ड) संज्ञास्कन्ध

- 12 बौद्ध हे----- दर्शन आहे.
अ) वैशेषिक ब) आस्तिक क) आर्हत ड) नास्तिक
- 13 चारू + वाक् म्हणजे ----- होय.
अ) लोकायत ब) चार्वाक क) सुंदर, मोहक वाणी ड) निरय
- 14 स्वलक्षण हे----- आहे.
अ) प्रमेय ब) हेतू क) अर्थसारूप्य ड) व्याप्ति
- 15 यत्र- यत्र धुमस्तत्र -----|
अ) अग्निः ब) जलम् क) सत्त्वम् ड) धूमः

Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 लोकायतमतम्
- 2 चार्वाकांचा सुखवाद
- 3 प्रवृत्तिविज्ञान
- 4 भस्मीभूतस्य देहस्य पुनरागमनं कुतः |

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 बृहस्पतिकृत चार्वाक सिद्धांताचे सविस्तर वर्णन करा.
- 2 बौद्धमते व्याप्तीज्ञानाची संभाव्यता स्पष्ट करा.
- 3 अनुमानाच्या अप्रमाण्याचे खंडन बौद्धांनी कसे केले आहे?
- 4 चार भावना बौद्ध मतानुसार स्पष्ट करा.

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 बौद्धमतानुसार कार्यकारणभावामुळे व तादात्म्यसंबंधामुळे व्याप्तिज्ञान कसे होते हे स्पष्ट करून बौद्धांनी अनुमानाच्या अप्रमाण्याचे खंडन कसे केले आहे ते सविस्तर लिहा.
- 2 प्रतीत्यसमुत्पाद सविस्तर स्पष्ट करा.

*****

Model Answer Paper

M.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-IV Examination: March/April-2023
Sanskrit (Compulsory) Paper-XV
SANC35: Charvak & Baudha Darshan

Day and Date: Saturday, 06/05/2023
Time: 3.30 PM To 5.30 PM

Total Marks: 60

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 माधवाचार्यांनी चार्वाकाला ----- मताचे अनुसरण करणारा असे म्हटले आहे.

अ) इंद्र ब) बृहस्पती क) ब्रह्मा ड) पंचशिख

Option 2

2 अनुमान ----- प्रकारचे आहे.

अ) तीन ब) दोन क) चार ड) पाच

Option 2

3 उत्पन्न झालेल्या गोष्टींचे ज्ञान करून देणे म्हणजे ----- होय.

अ) अविनाभव ब) प्रत्यक्षज्ञान क) अनुमान ड) हेतू

Option 3

- 4 चार्वाकाचे गुरु ----- होते.
अ) बृहस्पती ब) ब्रह्मा क) इंद्र ड) शंकर
- Option 1
5 उपाधीचे प्रकार----- आहेत.
अ) चार ब) पाच क) दोन ड) तीन
- Option 2
6 ----- म्हणजे अर्थक्रियाकारित्व होय.
अ) मोक्ष ब) अविनाभव क) सत्ता ड) आत्मा
- Option 3
7 समुदाय म्हणजे ----- होय.
अ) दुःख निराकरण ब) दुःखाचे कारण क) दुःख ड) संवरण
- Option 2
8 समुदाय ----- प्रकारचे आहे.
अ) 2 ब) 4 क) 5 ड) 8
- Option 1
9 ----- स्थानांची पूजा करावी असे बौद्धसंप्रदायात म्हटले आहे.
अ) 12 ब) 8 क) 10 ड) 14
- Option 1
10 नागार्जुनचा शिष्य ----- आहे.
अ) सुदेव ब) आर्यदेव क) पंचशिख ड) चार्वाक
- Option 2
11 गौः इत्यादी संज्ञांनी उल्लिखित असलेल्या संवेदनांचा प्रवाह म्हणजे ----- होय.
अ) स्वसंवेदन ब) सामर्थ्यसाधकौ क) तावत्कार्यकरणम् ड) संज्ञास्कन्ध
- Option 4
12 बौद्ध हे----- दर्शन आहे.
अ) वैशेषिक ब) आस्तिक क) आर्हत ड) नास्तिक
- Option 4
13 चारू + वाक् म्हणजे ----- होय.
अ) लोकायत ब) चार्वाक क) सुंदर, मोहक वाणी ड) निरय
- Option 3
14 स्वलक्षण हे----- आहे.
अ) प्रमेय ब) हेतू क) अर्थसारूप्य ड) व्याप्ति
- Option 1
15 यत्र- यत्र धुमस्तत्र -----|
अ) अग्निः ब) जलम् क) सत्त्वम् ड) धूमः

Option 1
Q.2.टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 लोकायतमतम्
Ans:
- 2 चार्वाकांचा सुखवाद
Ans:
- 3 प्रवृत्तिविज्ञान

Ans:

4 भस्मीभूतस्य देहस्य पुनरागमनं कुतः ।

Ans:

Q.3.थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 बृहस्पतिकृत चार्वाक सिद्धांताचे सविस्तर वर्णन करा.

Ans:

2 बौद्धमते व्याप्तीज्ञानाची संभाव्यता स्पष्ट करा.

Ans:

3 अनुमानाच्या अप्रमाण्याचे खंडन बौद्धांनी कसे केले आहे?

Ans:

4 चार भावना बौद्ध मतानुसार स्पष्ट करा.

Ans:

Q.4.सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 बौद्धमतानुसार कार्यकारणभावामुळे व तादात्म्यसंबंधामुळे व्याप्तिज्ञान कसे होते हे स्पष्ट करून बौद्धांनी अनुमानाच्या अप्रमाण्याचे खंडन कसे केले आहे ते सविस्तर लिहा.

Ans:

2 प्रतीत्यसमुत्पाद सविस्तर स्पष्ट करा.

Ans:

*****